

Malcolm X'in Portresi

Mehmet Ali Başaran

*"Birçok kişi, bu fırtınalı, bu tezatlı, bu gözü pek genç kaptanda
Harlem'in övünecek ne bulduğunu soracaktır bize,
bizse bu soruya gülüp geçeceğiz." (Ossie Davis)*

1.

Aşırı sigara, alkol ve uyuşturucu tüketimi, uyuşturucu satıcılığı, yasadışı kumar organizatörlüğü, dolandırıcılık, hırsızlık, silahlı soygunculuk, zina, fuhuş ve kadın pazarlamanın da içinde olduğu çetelerde t-müyle dibe vurmuş ve hapsi boylamış bir sokak serserisiyken 20. Yüzyılın en önemli Müslüman önderlerinden biri haline gelen sıra dışı bir şahsiyet: Malcolm X.

Kavgaya dolu, hızlı hayatı acılar ve arayışlar içinde geçti ve bir suikastla neticelendi.

Hidayeti ve hürriyeti miras bırakmış El Hajj Malik el Shabaz (Hacı Malik Şahbaz) nam-ı diğer Malcolm X'i şehit edilmesinin 50. yıldönümünde hatırlatmak istiyoruz.

2.

1492 yılında Kristof Kolomb Amerika'ya ulaştıktan sonra Avrupa'dan bu kıtaya göçler başladı. "Yeni" kıtada Amerikan yerlileri olan Kızılderililer yaşamaktaydı. Avrupa kökenli beyazlar 1800'lerin sonuna dek, yaklaşık 400 yılda, 70 milyon Kızılderiliyi katlederek, devasa bir soykırım sonucu Amerika'ya yerleşip egemenlik kurdular.

Dünyanın her yerinden insanlar beyazların diyarı bu yeni kıtaya göç ederken Siyahderililer Afrika'dan zorla köle olarak getirildiler. 16. yüzyılda başlayan köle ticareti 19. yüzyıla dek sürdü. Siyahlar, "özgürlükler ülkesi" Amerika'da ilk üç yüzyıllarını köle olarak geçirdiler. Kısa bir süre ikinci sınıf insan muamelesi gördükten sonra ancak 1965 sonrasında beyazlarla eşit haklara sahip olmaya başladılar. Dört yüzyıldır yaşadıkları yerde, diğerleri gibi vatandaş olmak hakkını yeni elde edebildiler.

Bugünkü parlak görüntünün ardına bakıldığında, Amerika'nın siyah vatandaşlarının kadim -beyaz anglo-sakson protestan- vatandaşlarla halen tam olarak eşit olduklarını söylemek pek kolay olmasa gerek.

Bir Afro-Amerikalı olan Malcolm X, işte böyle bir dünyada 1925 ila 1965 yılları arasında yaşadı. Bilhassa çocukluk ve gençlik dönemini ırkçılığın ve ayrımcılığın ağır zulmü altında geçirdi. Siyah olmanın zorluğuna, siyahların hakları için mücadele eden bir ailede doğmanın zorluğu ilave edilmişti.

3.

Ataları vatanları Afrika'dan zorla getirilip köleleştirilmişti. Üç yüzyıldan fazla süren muazzam bir sömürünün neticesi olarak dillerini, dillerini, kültürlerini, kim olduklarını ve nereden geldiklerini unutan milyonlarca siyahtan biri olarak 19 Mayıs 1925'te Amerika'nın Nebraska eyaletinin Omaha şehrinde doğdu Malcolm Little. Adını anne babası vermişse de soyadını, onları köklerinden kopartan beyaz köle efendileri vermişti.

Malcolm, siyahların koynundaki derin uykusundan uyanıp kimliğini bulmak üzere yola çıktığında ilk iş olarak köle efendilerinin verdiği soy ismini reddetti ve kendini Malcolm X olarak kabul etti. Matematikte X bilinmeyen ifade etmekteydi ve Malcolm kendini bulmaya niyet etmişti. Kendini ve kendisiyle birlikte Amerika dedikleri yerde kaybolmuş 22 milyon Siyahderiliyi.

1920'lerde Amerika'da en çok konuşulan siyah, Jamaikalı karizmatik bir eylemci olan Marcus Garvey'di. Karayipler, Orta Amerika ve İngiltere'de gazetecilik yapmış bir matbaacı olan Garvey, ilk ciddi siyah hareketin ön-

cüsü konumuna sahipti. 1914 yılında Dünya Siyahlarını Geliştirme ve Koruma Derneği ve Afrika Toplulukları Birliği'ni kurmuştu ve siyahları, anavatanları olan Afrika'da tek millet olarak devletlerini kurmak için mücadeleye çağırıyordu.

Garvey 1918 yılında kurduğu Zenci Dünyası ("Negro World") adlı gazetedeki yazılarında ve Afrika-Amerika-Avrupa seyahatlerinde yaptığı konuşmalarda Pan-Afrikanist görüşlerini kitlelere aktarıyordu. Siyahların kendilerini sürgündeki soylular olarak görmeleri ve kendi eğitim ve kültür kurumlarını inşa etmeleri gerektiğini anlatıyordu.

1930'lara gelindiğinde bir tür "Siyah Musa" olarak görülen Garvey'in çok geniş bir coğrafyadaki takipçilerinin sayısı bir milyon civarındaydı.

Siyahların tarihindeki bu en büyük kitlesel harekete dâhil olanlar arasında Malcolm'un anne ve babası da bulunuyordu. İyi bir temel eğitim almış, akıcı Fransızca konuşan ve hırslı bir kadın olan annesi Louise ile siyah halkın hakları ve özgürlükleri hakkında vaazlar veren cesur ve kararlı babtist rahip Earl. Malcolm bu ailenin yedinci çocuğuydu.

Amerika'da siyahlar nihayet insan olarak görülmeye başlandıktan sonra, beyazlarla eşit haklara sahip olmaları gerektiği gündeme gelince, 1800'lerin ikinci yarısında Ku Klux Klan (KKK) adında, siyah karşıtı, ırkçı bir terör örgütü faaliyete başlamıştı. Beyaz çarşafaların ardına gizlenerek dolaşan bu çapulcular, siyahların kazanmaya başladığı haklara, özgürlüklere ve siyah-beyaz eşitliğine karşı çıkmak amacıyla şiddete başvuruyor ve sistem tarafından korunmanın verdiği rahatlıkla her yerde terör estiriyordu.

İrkçiliğin ve ayrımcılığın had safhada olduğu bir dünyada doğan Malcolm daha annesinin karnındayken KKK gruplarının saldırısına uğramış, babası yokken evlerine baskın düzenleyen Klan grubu hakaretler ve tehditler yağdırarak gözdağı verdikten sonra Little ailesine Omaha'yı derhal terk etmelerini bildirmişti.

Malcolm 4 yaşındayken bir gece yarısı ırkçı beyazlar tarafından evleri ateşe verildi. Ev yanarken aile fertleri apar topar kendilerini dışarı atmayı başardı ve bu felaket, can kaybı

yaşanmadan atlatıldı.

Siyahlara ait kiliselerde Garvey'in düşüncelerini aktaran Earl Little, baskılar üzerine Omaha'dan Michigan eyaletinin Lansing şehrine taşındıysa da, kısa bir süre sonra orada da tehditler almaya başlamıştı.

Babası, çocuklarından sadece Malcolm'u, 5 yaşına geldiğinde Garveycilerin gizli toplantılarına katılmak üzere yanında getirmeye başlamıştı. Malcolm babasının toplantılardaki ateşli konuşmalarını hatırlıyordu:

"Toplantılar genellikle babamın birkaç kez 'Ayağa kalk ey kudretli ırk! Ne istiyorsan yapabilirsin!' deyip, peşinden bu sözü dinleyenlerin tekrarlamasıyla bitirdi."

4.

Malcolm'un kaya gibi katı ve ağır haksızlıklara karşı yılmadan mücadele eden babası 8 Eylül 1931 gecesi tramvay yolunda feci bir halde ölü bulundu. Bu, muhtemelen kaza süsü verilmeye çalışılmış bir cinayetti. Siyahlara korku salmak ve onların haklı mücadelesini kırmak amacıyla ırkçı beyazlar tarafından gerçekleştirilmiş bir cinayetti.

Babalarının ölümü üzerine derinden sarsılan ailede bütün yük anne Louise'in üzerine kaldı. Amerika'da 1929 ila 1942 yılları arasında etkisini gösteren büyük ekonomik buhran en fazla yoksul zencileri etkilemişti. Little ailesi de onlardan biriydi.

Altı yaşındaki Malcolm'un, babasının cenazesine dair aklında kalan en net hatıra, annesinin geçirdiği histeri krizleriydi. Annesi bu ağır hadiseyi atlatmakta başarı gösteremedi ve giderek akli dengesini yitirdi. Babasının yokluğu ve annesinin endişe verici hali bir yana, Malcolm'un ailesi artık yoksulluğun pençesindeydi. Aile mecburen, yardımlarla ayakta kalmaya çalışıyordu ve fakat bu da yeterli gelmiyordu. Çocuklar yetersiz beslenmeden ötürü baş dönmeleri yaşar olmuştu.

Okulunda siyah olmanın yanı sıra "yardım alan çocuk" olmak zorluğunu da yaşıyordu küçük Malcolm. Nedenini tam olarak anlayamadığı bir ağırlık bünyesini 'iç kanama gibi sessiz ve derinden' sarsıyordu. Bir süre sonra ister istemez farklı davranışlar sergilemeye başlayacaktır. Tam da akşam vakti, "yemeğe kalsana" denilmesi umuduyla, komşulara git-

meye başlamak gibi. Yahut hem yaramazlık yapmak hem de açlığını gidermek için mahal-le bakkalından bir şeyler aşırarak gibi.

1934 yılına gelindiğinde ailesi parçalanmaya yüz tutmuştu. Devlet yardımlarıyla durum idare edilemez haldeydi.

1937 yılında Malcolm sosyal hizmet görevlileri tarafından ailesinden alınarak koruyucu bir aileye verildi. Diğer kardeşleri de benzer bir akıbet bekliyordu.

1939 yılında aklını yitirmiş olan annesi "ağır depresyon" teşhisi ile Michigan'da bir akıl hastanesine yatırıldı. Gördüğü "tedavi" sonucu hastaneden çıkması, dile kolay, tam 24 yıl sonra mümkün olacaktı.

5.

Malcolm X'in 1957 tarihli FBI raporlarına girmiş konuşmasından bir kesit:

"Hayatımız boyunca bize hep aşağılık olduğumuz öğretili. Küçükken beyaz ve zenci çocuklar birlikte kovboyculuk oynarken kim Tom Miks, Buck Jones ya da Lone Ranger oluyordu? Beyazlar... Biz kimdik? Tonto, onun uşağı... Robinsonculuk oynadığımızda kim Robinson Cruseo oluyordu? Beyazlar... Ya Cuma kim oluyordu? Tahmin edin, kim oluyordu?"

Malcolm ortaokulu bitirdikten sonra liseye devam etmek gereği duymadı. Zira bunun kendisine herhangi bir fayda sağlayacağına inanmıyordu. Okusa da okumasa da bir zenci olarak beyazların dünyasında gelebileceği en iyi yeri anlatılanlardan ve gördüklerinden biliyordu. Garson, otobüs biletçisi veya ayakkabı boyacısı olabilirdi. Daha şanslı zenciler bekçilik veya taksi şoförlüğü yapmaktadır. O dönemde postacı olmak bir zenci için en fiyalkalı işti.

Malcolm X, Alex Haley tarafından kaleme alınan otobiyografisinde okul yıllarına dair önemli bir anısını anlatır. Okuldan soğumasını biraz da bu olaya, en sevdiği öğretmenin sözlerinde cisimleşen yaklaşıma bağlar. Öğretmeni ona, kendisi için hangi mesleği düşündüğünü sorar. Malcolm avukat olmak istediğini söyler. Bu cevap üzerine şaşırarak öğretmeni, bir zenci olduğunu aklından çıkarmaması ve gerçekçi olması gerektiğini söyler ve marangoz olmasını tavsiye eder.

"Ben onun en iyi öğrencilerinden biriydim. Hatta okulun en iyi öğrencilerinden biriydim ama onun 'sizin yerinize' düşünebileceği gelecek bütün beyazların siyahlar için düşündüğünden hiç de farklı değildi."

6.

Malcolm 1941 yılında 8. sınıfı bitirdikten sonra okulu bırakıp üvey ablasının yanına Boston'a taşındı. 1946 yılında hapiste son bulacak çok hızlı bir 5 yıl bekliyordu kendisini. Kötü alışkanlıklar edinmekle başlayan, dinsizleşmekle devam eden, günah ve suç yüklü beş yılın sonunda berbat bir hapisanenin daracık pis bir koğuşunda tükenmiş, amaçsız ve çaresiz bir haldeydi. Sekiz yıl hapse mahkûm edilmişti.

Yakayı ele verdiğinde beyaz kadınların da üyesi olduğu bir silahlı soygun çetesinin lideriydi. Bir ay kadar kısa sürede sekiz ev soymuşlardı. Çetenin çökertilmesi Malcolm'un hatasıydı ve arkadaşlarını ele veren de oydu. En başta hayati bir kural koymuşlardı: "asla çaldığın malı kendine alma ve mümkün olan en kısa sürede her şeyi sat." Kuralı Malcolm bozdu. Çaldıkları çok değerli ve güzel bir saat kendine almıştı. Tamir gerektiren bu saati tamirciye vermiş, almak için geri döndüğünde polisleri karşısında bulmuştu.

Uyuşturucu bağımlıydı. Ahbaplarını dahi endişelendirecek kadar fazla uyuşturucu ve alkol tüketiyordu. Herhangi bir ahlaki norm tanımıyordu. Enselenmedikten sonra her ne olursa olsun, mubah görüyordu.

"Detroit'li Kızıloğlan" lakabıyla tanındığı hayatının bu devresi daha çok Boston-New York arasında geçmişti. Asıl mekânı ise New York'ta siyahların ağırlıkta olduğu meşhur Harlem'di.

Malcolm, otobiyografisinde uzun uzun anlattığı, suçu ve günahı hayat tarzı haline getirdiği bu yılları "soytarlık ve kör cahillik" olarak değerlendirmiştir.

"Geriye baktığımda, düşünüyorum da, gerçekten neredeyse aklımdan oluyormuşum. Birçok insanın sebze yemesi gibi uyuşturucu alıyordum. Bugün nasıl kravat takıyorsam, o gün silah takıyordum... Bence ölümü her yoldan davet etmişim. En çılgın yollarla."

Malcolm X hakkında çok kapsamlı bir

araştırmanın ürünü olan, 2012 Pulitzer Tarih Ödüllü kitabında Manning Marable bu döneme ilişkin bazı gerçeklerin şişirildiğine, bazı gerçeklerin es geçildiğine dikkat çekiyor:

“Kuşkusuz Malcolm hayatının bu evresinden utanç duyuyordu. İşlediği en büyük kabahatin, karıştığı adi suçlarla ailesini küçük düşürmek olduğunu düşünüyordu muhtemelen. Fakat aynı zamanda efsanesini şekillendirme çabasının bir parçası olarak da geçmişindeki bu olayları es geçmiş olabilir.”

Kesin olan bir şey varsa, o da, poliste kayda değer bir suç izi bulunmamasına rağmen sistem tarafından çok ağır şekilde cezalandırılmış olduğudur. Malcolm bunu siyah olmasına bağlar. Mahkeme aşamasında bütün suçu üzerine yıkan beyaz kadınlardan birinin para cezasıyla, diğerininse 7 ay gibi kısa bir hapis cezasıyla “yırtmış” olmaları bu iddiayı kanıtlamaktadır.

Malcolm gibi rehberi ve akıl hocası olmayan milyonlarca siyahı eleştirmeden önce, kendilerini içinde buldukları, zulme tekabül eden o sosyal yapıyı eleştirmek gerekir hiç şüphesiz.

Çağa İz Bırakan Müslüman Önderler serisi içinde Malcolm X’i anlatan Prof. Dr. Recep Şentürk bu hususun altını özenle çizer:

“Malcolm’un ve daha birçok zencinin yer altı dünyasına girmesi ve kanunsuz işlere bulaşması, sadece onların ahlaki bozukluğuna atfedilemez. Onların içinde yaşadıkları sosyal yapının, bütün kanuni yolları kapatarak, fark ettirmeden onları bu yola ittiğini de görmek gerekir. Suç işlenmesine, suçsuzlar bilerek veya bilmeyerek katkıda bulunmasa, suç çoğu zaman ortaya çıkmaz. Başka bir ifadeyle, suçsuzlar potansiyel birçok suçu daha işlenmeden tedbir alarak önleme imkânına sahiptir. Ancak, suçsuzlar, o tedbirleri almayarak suçun işlenmesini mümkün kılarlar. Bu bakış açısından, bir suç işlendiğinde, ihmal göstererek suça zemin hazırlayan suçsuzlar da en az suçlular kadar sorumludur. Amerika’da hapisaneleri dolduran binlerce zencinin durumu buna çok güzel bir örnek teşkil etmektedir. Hapse düşen bu zenciler kadar onları suça zorlayan toplumsal yapı da sorumludur.”

7.

Malcolm, tek kelimeyle berbat bir yer olan Charlestown Hapishanesi’ne düştüğünde 21 yaşındaydı ve dışarda sürtmeye devam etmesi halinde rakip olduğu bir gangster, birlikte olduğu beyaz bir kadının kocası veya beyaz bir polis tarafından öldürülmesi pek muhtemeldi.

Tıkıldıği küçücük hücrede su ve tuvalet yoktur. İhtiyacını gidermesi için günde bir kez boşaltılan bir kova bulundurulmaktadır. Yemekler hücrelerde yenmektedir. O artık bir insan değil 22843 numaralı mahkûmdur sadece. İçine düştüğü hâle öfkeyle isyan etmektedir. Görevlilere, rahiplere ve hatta Tanrıya en ağır biçimde küfürler etmektedir. Bundan dolayı kendisine “şeytan” lakabı takılmıştır. Psikolojisi fena halde bozuktur. Uyuşturucu ve sinir krizleri geçirir. Üvey ablası Ella’dan dilendiği paralarla gardiyanlar aracılığıyla uyuşturucu temin eder.

Malcolm bir yıl sonra Charlestown’dan biraz daha iyi bir yer olan Massachusetts Concord Hapishanesine, orada geçirdiği 14 aydan sonra ise Norfolk Mahkûmlar Sitesi’ne nakledildi. Burası olabilecek en özgür hayatın yaşandığı, mahkûmlar için gayet rahat bir yerdi. Her şeyden önce, insan muamelesi görüyorlardı. Malcolm için geniş kütüphanesi ile ayrı bir öneme sahip olacak bu deneme hapishanesi, ıslah ve topluma geri kazandırma amacıyla kurulmuş özel bir yerdi, ‘ ceza sisteminin en merhametli tesisi’ydi.

Hapishane hayatının başlarında amaçsız bir halde ömür tüketen Malcolm, konuşması ve çevresinde saygı uyandırmasıyla dikkat çeken bir zenciden etkilenir. Her konu hakkında anlatacak bir şeyleri olan, çevresinde daima dinleyici kitlesi bulunan Bembry adlı bu kişinin duruşuna ve ününe hayran olan Malcolm, onun gibi olmayı arzular ve nihayet aklını kullanmaya başlar. Öğrenme ve kendini geliştirme hevesiyle okumaya dört elle sarılır. Etrafa küfürler yağdırmayı bırakmış ve kuralara uymaya başlamıştır.

İçeride Malcolm’un hayatı bir şekilde düzene girerken dışarıda, kardeşler cephesinde, önemli gelişmeler yaşanmaktadır. 1948 yılının başlarında kardeşi Philbert’ten gelen mektupta, kendisiyle birlikte tüm aile fertlerinin

"siyahlara özgü bir din olan" İslam dinine geçtikleri yazıyordu. Kardeşi, 'kurtuluşa ermek için Allah'a ibadet etmesini' istiyordu. Malcolm bu coşkuya şaşırmadığı gibi, hadiseyi pek de ciddiye almamıştı. Ne var ki daha sonra, diğer kardeşlerin ziyaretleri ve anlatıkları üzerine bu yeni yola ve yaşam tarzına ilgi duymaya başladı.

8.

Malcolm 1949 yılında, mektup yoluyla tanıştığı İslam Milleti (Nation Of İslâm) cemaatinin lideri Elijah Muhammed'in öğretilerini kabul ederek Müslüman oldu ve 1952 yılında tahliye olana dek, vaktini yoğun bir okuma programı içinde, verimli bir biçimde geçirdi.

Hapishaneden çıktığı gün 'zindanın iliklerine değin işlenmiş olan isini pasını adamakıllı çırpamak için' bir Türk hamamına gitti. Altı yıl süren hapishane hayatından sonra artık yepyeni bir hayata başlamaya hazırды.

9.

Tahliye olduğu 7 Ağustos 1952 tarihinden, İslam Milleti cemaatinden ayrıldığı 9 Mart 1964 tarihine dek geçen 12 yılda Malcolm kendini Elijah Muhammed'in davasına adanmış ve müthiş bir tempoda çalışmıştır. Ne var ki İslam diye kendini adadığı dava İslam ile bağdaşması mümkün olmayan sapkın fikir ve pratikler barındıran yanlış bir yoldur. Malcolm'un büyüklüğü, her daim hakikati araması ve ne pahasına olursa olsun yanlıştan dönmesi olmuştur.

İslam Milleti cemaatinde siyahların üstün ırk, beyazların şeytan ve Elijah Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna inanılmaktadır. İslam Milleti siyahlara sahip bir İslâm inancı sunmamakla birlikte onları sömürgeci beyaz efendilerin "afyonlu" dini olan Hristiyanlıktan ve dinsizlikten/nihilizmden alıkoymaktadır. Bunun yanı sıra, köle zihniyetine sahip amaçsız yığınlar halindeki başıboş siyah halkta ciddi bir kimlik ve ahlak inşa etmektedir. Zenciler artık kendilerine güvenen ve dayanışma içinde ayağa kalkmış, bir hedefe doğru yürüyen inançlı bir kitledir. Bu yeni kitle genç, ateşli, dimdik duran bir lider kazanmıştır: Malcolm X.

Malcolm X Amerika'nın dört bir yanında

örgütlenme çalışmaları yapmak için gece gündüz yollara düşmektedir. İslam Milleti'nin sayıları hızla artan şubelerinde "Muhterem Elijah Muhammed'in öğrettiği gibi" konuşmaktadır. Malcolm radyolarda, televizyonlarda, sokaklarda, üniversitelerde ve dahi her vesile ile her yerde davasını anlatmak gayesiyle konuşmaktadır. Yıllar geçtikçe gücünü arttıran genç hatip, karizmasının da katkısıyla bir hitabet sanatçısına dönüşmüştür ve adeta kitleleri büyülemektedir.

Millet'e Malcolm etkisi ile katılan ve ilerleyen yıllarda kritik roller oynayacak Louis Farrakhan, gözlemlerini şu sözlerle ifade etmektedir:

"Hiç kimse Malcolm ile başa çıkamazdı. Çok parlak bir zekâsı vardı. Disiplinliydi. Onu hiç sigara içerken görmedim. Hiç beddua ettiğini duymadım. Bir kadına kaş göz yaptığına hiç tanık olmadım. Öğünler arasında hiç yemek yemezdi. Günde tek bir öğün yedi. Sabah namazını kılmak için her gün 5'te kalkardı. Randevularına asla geç kalmazdı. Saat gibi dakikti."

Malcolm'dan önce atıl sayılabilecek, ancak yürüyen İslam Milleti Malcolm'dan sonra deyim yerindeyse, uçuşa geçmiştir.

"1953-55 yılları arasında İslam Milleti neredeyse 4 kat büyüyerek yaklaşık 1200 üyeden 6000 üyeye ulaşmıştı. 1956-61 yılları arasında ise 10 kattan fazla büyüyerek 50.000 ila 75.000 üyeye dayandı."

Adanmış kararlı bir adamın gayretleri öyle etkili olmuştur ki sadece Amerika'daki 22 milyonluk siyah halk değil FBI da gelişmeleri dikkatle takip etmektedir.

1958'de Afro-Amerikan bir FBI muhbiri Malcolm'u ve İslam Milleti içindeki yerini açık yüreklilikle şöyle anlatıyor:

"Kardeş Malcolm etki olarak üçüncü sırada filan gelir. Her yere gitme özgürlüğü vardır ve Elçi'mizin en yakın aile bireylerinden sonra en güvenilir kişidir. Mükemmel bir konuşmacıdır. Etkileyici ve ikna edicidir. Yorulmak nedir bilmeyen bir çalışan ve uzman bir örgütçüdür. Malcolm'un "mavi gözlü şeytanlara" büyük bir nefreti vardır ama bu nefretini asla şiddet olarak açığa vurmayacak kadar zeki ve kültürlüdür. Korkusuzdur ve şahsına zarar vermeye yönelik tehditlere ve sözlere pabuç

bırakmaz. Bütün cevaplar parmağının ucundadır ve onunla uğraşırken dikkatli olunmalıdır. Ne içki ne de sigara içer. Yüksek ahlaklı bir karakteri vardır.”

11.

Malcolm, Amerikan Devleti’ni net ve keskin biçimde mahkûm eden eleştirel bir dil geliştirmiştir ve zencilerin ancak kendilerine ait ayrı bir devlet kurmakla onurlu bir gelecek inşa edebileceklerini vaaz etmiştir. Hakları için gerekirse, son çare olarak şiddet kullanma yoluna başvurmayı meşru görmektedir.

Dönemin diğer bir zenci lideri, papaz Martin Luther King ise; siyahların beyazlarla eşit haklara sahip olabilmesi için kesinlikle şiddet içermeyen bir direniş sergilemek gerektiğini ifade etmektedir.

1963 yılında, büyük çoğunluğunu siyahların oluşturduğu ve çeyrek milyon kişinin katıldığı “İş ve Özgürlük İçin Washington’a Yürüyüş”te yaptığı meşhur “bir hayalim var” adlı konuşmasında kalabalığa şunları söylemiştir:

“Bugün size diyorum ki, dostlarım, şu ânın getirdiği güçlülere ve engellemelere rağmen bir rüya var benim. Amerikan rüyasına derinden kök salmış bir rüyadır bu.

Bir hayalim var... Gün gelecek, eski kölelerin evlâtlarıyla eski köle sahiplerinin evlâtları, Georgia’nın kızıl tepelerinde kardeşlik sofrasına birlikte oturacaklar.”

King, Amerikan rüyasına derinden kök salmış bir rüya görmekteyken, Malcolm’un gördüğü, kelimenin tam anlamıyla bir karabasdır. O Amerikan rüyasını değil riyasını görmekte ve göstermektedir:

“Ben Amerikalı değilim, Amerikanizm’in kurbanı milyonlarca insandan biriyim, herhangi bir Amerikan pembe düşünüy görmüyorum, bir karabasan benim gördüğüm. Amerika’nın çok ciddi bir meselesi var. Amerika’nın meselesi biziz. Hakir görülüyorsanız, siyah olduğunuz içindir. İkinci sınıf ve sadık köleleriz biz. Amerika’nın ahlakını, vicdanını değiştirmeye çalışmayın. Çünkü Amerika’nın vicdanı iflas etmiştir. Beyaz adamı değil, kendimizi değiştirelim. Geri dönmek üzere yürüyeceğiz. Amerika’nın tek seçeneği vardır: Ya kurşun ya oy! Ya ölüm, ya özgürlük! Kendisini özgürlük ve demokrasi timsali gösterir-

ken, kendi yurttaşlarını oy kullanmak istemelerine rağmen, silah kullanmaya mecbur eden bir sistemden daha kokuşmuş bir sistem var mıdır? Bizim yalnız yurttaş olarak değil, birer insan olarak bile mevcudiyetimizi tanımadı; bir kadın, bir erkek, bir insan olarak bile saygı göstermedi. Amaç: “Hürriyet, adalet, eşitlik.” Biz, hepimizin insan olduğumuzun farkına varılmasını, bize saygı duyulmasını istiyoruz. Genç siyah adam öteki yüzünü çevirmeyi bıraktı, uysal olmaktan vazgeçti. Yeteri kadar beklediğimizi sanıyoruz. Oturarak, ağlayarak ve dua edip dilenerek kayda değer bir sonuç elde edeceğimize inanmıyoruz. Amerika’da siyah adam, demokrasi ülkesinde değil; polis devletinde yaşıyor.”

12.

Amerika’nın 22 milyonluk siyah halkı için farklı bir din ile diriltici bir söylem geliştiren ve kitleleri etkisi altına almaya başlayan İslam Milleti çok geçmeden FBI’nın hedef tahtasına oturtulmuştu. İslam Milleti içerisine istediği kadar muhbir sokarak gelişmeleri yakından takip eden FBI, Millet’in gözbebeği ve gelecek vaat eden güçlü lideri Malcolm’un açığını yakalayamayınca Elijah Muhammed’i ablukaya aldı. Millet’in Chihago’daki merkezinde, Elijah’ın en yakınında, yönetimde yer alanlar arasında, kesine yakın bir ihtimalle, FBI’ya çalışan “üyeler” bulunmaktaydı. Malcolm Millet’ten ayrıldıktan sonra bu konudaki kanaatlerini çevresiyle paylaşmış, hatta açık isim de vermişti. FBI, Milleti çökertmek için Elijah ile geniş yetkiler kullanan, bir hayli etkili “ulusal vaiz” Malcolm’un arasını açmak için fırsat kollamaktaydı.

Bu arada 50’li yılların ortalarından beri Elijah Muhammed’in İslam Milleti’ndeki bazı kadınlarla gayri meşru ilişkiler yaşadığına dair söylentiler kulağına gelen Malcolm, bunları, iftiradan başka bir şey olamayacakları gerekçesiyle kulak ardı ediyordu. Ta ki 1963 yılına dek. Bu tarihte bizzat Elijah’ın oğlu Wallace’dan, söylentilerin doğru olduğunu öğrenen Malcolm, büyük bir şok yaşar. İnanamaz, inanmak istemez. Allah’ın elçisi olduğuna inandığı ve bir tür kutsallık atfettiği liderinin eski sekreterlerinden üçü ile bizzat görüşür. Cemaatten tecrit cezaları almış bu 3 kadının da Elijah’tan evlilik dışı çocukları olmuştur.

Duydukları ve öğrendikleri karşısında yakıcı bir hayal kırıklığı yaşayan Malcolm, ilerleyen süreçte kendini ihanete uğramış hissedecektir. Çaresizdir. Liderleri kendisini ve herkesi kandırmıştır. Sahtekârdır. Kurduğu, inandığı ve inandırdığı dünya başına yıkılmış gibidir.

Bir süre sonra cesaretini toplayıp lideri ile görüşen Malcolm, vahim iddiaların doğruluğunu teyit etmiş oldu. Bu gerçeklerin duyulması halinde, İslam Milleti darmadağın olabilirdi. Malcolm, ayakta kalmak ve yürüyüşünü sürdürmek amacıyla İslam Milleti neferlerini "aşlamak" için bir şeyler yapmak gerektiğine inanıyordu.

Malcolm için çalkantılı günlerde Amerika da şok edici bir olayla sarsılmıştı. 22 Kasım 1963'te WASP (White-Beyaz- Anglo Sakson Protestan) olmayan ilk başkanı, İrlanda asıllı Katolik John F. Kennedy suikasta kurban gitti. La Fonten Masalları okumuş, konuşmalarını bu türlü benzetmelerle süslemeyi seven Malcolm, basın mensuplarının bir sorusu üzerine, hadiseyi, "tavukların tünemek üzere kümelerine dönmesi"ne benzetti. Rüzgâr eken fırtına biçerdi. Amerika'nın şiddet kültürü bu defa dönüp başkanını vurmuştu.

Malcolm'un "kışkırtıcı" sözleri, kendisini çekemeyenler tarafından kırılarak derhal genel merkeze iletildi. Beyaz Amerikan basını Malcolm'un sözlerini çarpıtma alışkanlığını tekrarladı. İşi bir tür linç girişimine vardırmışlardı.

Ertesi gün, Amerika yastayken, New York Times Gazetesi'nin manşeti şöyleydi: "Malcolm X ABD'yi ve Kennedy'yi Topa Tutuyor"

Elijah, siyahların sevdiği başkanla ilgili bu sözlerinden ötürü vekiline kızgındı. İslam Milleti'ni zor durumda bıraktığını düşünüyordu. Malcolm'un artık kesinlikle cezalandırılması gerektiği, art niyetli birileri tarafından kulağına fısıldanmış da olabilir ayrıca.

Neticede Malcolm kızağa alındı ve 90 gün boyunca herhangi bir yerde konuşması yasaklandı. Bu cezaya hiçbir şekilde itiraz etmeyen ve 90 günün bitmesini ipe çeken, saygıyla bekleyen Malcolm, gelişmeler karşısında gittikçe şaşırarak ve üzülecekti. Artık kopuş başlamıştı.

"Aradan haftalar geçtikçe İslam Milleti

Malcolm'a olan husumetle kaynamaya başladı. Bu husumeti körükleyen John Ali ve Raymond Sharrieff örgüt içindeki üst mevkiilerini kullanarak alt kademelerde bir hakaret furyası başlattılar. Malcolm'un Muhammed'e itaatsizliğine dair çirkin söylentiler ilkin Müslüman Kızların Eğitimi kolundaki toplantılarda kulaktan kulağa fısıldandı."

Bilhassa genel merkezde, Malcolm'un, Elijah'ın makamına göz koyduğu düşüncesi dillendirilir olmuştu. Öte yandan Malcolm'un militan politikası İslam Milleti'nin "apolitik siyah milliyetçiliği"ne aykırılık teşkil ediyordu. Gerçekte ise, İslam Milleti gömleği Malcolm'a dar gelmeye başlamıştı. Liderinin vaaz ettiği temel ahlaki ilkeye kendisinin uymaması midisini bulandırmıştı. Kendisi hakkında başlatılan karalama ve iftiralar da yenilir yutulur şeyler değildi. Kendisini davasına adanmış, gecesini gündüzüne katmış çabalayan birinin kuyusu sözde yoldaşları tarafından kazılmıştı. Sömürgeci beyaz adamın, köle efendilerinin -FBI'ın- yönlendirmelerini de içeren olaylar hızlı gelişmişti.

29 Eylül 1963'te Philadelphia'da halkın karşısına birlikte son kez çıktıklarında Elijah Muhammed gurur kaynağı ulusal vaiz Malcolm'u kastederek şu cümleleri kurmuştu: "Bu, benim en sadık, en çalışkan vekilimdir. Ölene kadar benim yolumda yürütecek."

Malcolm, 12 yılını verdiği İslam Milleti ile karşı karşıya gelmemeye özen göstererek ayrılmıştı, artık istenmediği yerden. 9 Mart 1964 tarihli New York Times Gazetesi sözlerini şöyle duyuruyordu:

"Şunun apaçık anlaşılmasını istiyorum ki, bütün Müslümanlara tavsiyem, Muhterem Elijah Muhammed'in manevi önderliğindeki İslam Milleti'nde sebat etmeleridir. Kimseye peşimden gelmeyi telkin etme arzusunda değilim."

13.

Malcolm, İslam Milleti'nden ayrıldığında yapması gerektiğine inandığı çok önemli bir işi vardı. Otobiyografide, bu önemli işi şu cümlelerle anlatıyor:

"Allah'ın sadık bir kulu olarak nice zamandır buna niyetlenip duruyordum. Zaten. Ama altından kalkamayacağım bir meblağı

gerektiriyordu bu iş.”

75 bin üyesi bulunan, milyon dolarlık bir ekonomiye sahip bir cemaatin ikinci adamı sıfatıyla büyük hizmetler sunmuş bir dava adamı olarak ne bir evi, arabası ne de kıyıda köşede birikmiş biraz parası vardır. Hacca, üvey ablasından aldığı borç para ile gider. Esasen kendisi için biriktirdiği parayı Ella kardeşine vermekte tereddüt etmez zira Malcolm’un ilerleyen yıllarda buna fırsat bulamayabileceğini sezinlemiştir.

Hacca gidişi sadece Malcolm’un kendi hayatı için değil Amerikalı Müslümanlar için de son derece önemli bir eşiktir. Malcolm dünyanın dört bir yanından gelmiş, rengi, ırkı, dili çeşit çeşit Müslümanların Rabbleri huzurunda tam bir eşitlik, kardeşlik ve esenlik içinde bulduklarına şahit olduğunda adeta çarpılmıştır. Amerika’da tanıdığı İslâm ile şimdi Mekke’de içinde bulunduğu evrensel İslâm arasındaki devasa fark gözlerini tam olarak açmasına, deyim yerindeyse, irkilip uyanmasına sebep olur.

Malcolm artık en temel düsturla, ‘tevhid’le tanışmış, dünyanın Müslümanlarıyla tevhid ile kaynaşmıştır. Nihayet taşlar yerine oturmuştur. İçi huzur dolu, kıpır kıpırdır. Zaten delifişek bir adam olan Malcolm, artık hiç yerinde duramaz. Mekke’den eşi Betty’ye gönderdiği ve hem Amerika’daki Müslümanlara okunmak, hem de basına dağıtılmak üzere gönderdiği mektubunda, iman ve teslimiyet dolu şu satırları kaleme almıştır:

“Hz. İbrahim’in ve Hz. Muhammed’in Kutsal Kitap’ta adı geçen tüm peygamberlerin diyarı olan kadim Kutsal Belde’de bütün renklere ve bütün ırklara mensup insanlar arasında görülen sarsılmaz, gerçek kardeşlik ruhunun bir eşine daha rastlamadım. Geçtiğimiz hafta, her renkten insanın bana gösterdiği canayakınlık karşısında büyülenmişim, dilim tutulmuştu sanki.

Kutsal şehir Mekke’yi ziyaret etmekten duyduğum mutluluk sonsuzdur. Muhammed adındaki mutavafın rehberliğinde Kâbe’yi yedi kez tavaf ettim. Zemzem kuyusundan su içtim. El-Safa ve El-Merve tepeleri arasında yedi kez, koşarak gidip geldim. Eski devirlerden kalma Mina şehrinde ve Arafat dağında namaz kıldım.

Dünyanın her yerinden gelen, yüz binlerce hacı vardı. Her renkten insan vardı; mavi gözlü sarışınlardan tutun da Afrikalı kara derililere değin. Ama tümümüz de, birlik ve kardeşlik anlayışına bağlı kalarak, aynı ibadeti yapmakla bütünleştirdik, oysa Amerika’da gördüklerimize bakıp beyazlarla ötekiler arasında hiçbir zaman, kardeşlik diye bir şeyin var olmayacağına inanırdık.

Amerika’nın İslam’ı tanınması gerekir, çünkü Amerika’yı başındaki ırk belasından temelli olarak kurtarabilecek tek şey İslam dinidir. Müslüman ülkelere yaptığım geziler sırasında, Amerikan toplumunda “beyaz” olarak damgalanabilecek kişilerle tanıştım. Konuştum, hatta onlarla aynı masada yemek yedim; ama İslam dini sayesinde bu insanların kafasında “beyaz” damgasını yiyecek hiçbir düşünce barınmamaktadır. Çeşitli renklere mensup olan insanlar arasındaki samimiyetin ve gerçek kardeşliğin böylesine hiç tanık olmamıştım; birbirlerinin renklerine aldıkları bile yok.

Benden duyduğunuz bu sözler karşısında, kim bilir, şaşırıp kalacaksınız. Ama hac sırasında gördüklerim, karşı karşıya geldiklerim, eskiden beri sahip olduğum düşünce kalıplarının birçoklarının yeni baştan düzene sokmanı ve eskiden beri sürdürdüğüm birçok yanlışlıkları bir yana itmeme gerekli kılmıştır. Benim için pek zor olmadı bunlar katı inançların bulunmasına karşın, her zaman gerçekleri araştıran ve yeni bilgilerin, yeni deneylerin göz önüne serdiği hayat ilkelerini kabullenen birisi olmuşumdur hep. Gerçek peşinden koşturun akıldan, yapacağı her atılımda belli bir esnekliği hiç elden bırakmaması beklenir; işte ben, bu esnekliğe kapılarımı sonuna değin açık tutan bir insanım.

İslam dünyasına geldim geleli on bir gün oluyor; o gün bu gündür de, gözleri maviler mavisi ve saçları sarılar sarısı ve tenleri beyazlar beyazı olan Müslüman kardeşlerle aynı yaratıcıya inandığımız için aynı tabaklardan yemekten, aynı bardaktan içmekten, aynı yataklarda (ya da aynı halılarda) uyumaktayız. Ve gene, “beyaz” Müslümanların sözlerinde, davranışlarında, tutumlarında; Nijerya’dan, Sudan’dan, Gana’dan gelen Afrikalı siyah Müslümanların gösterdikleri samimiyete

tin aynısını bulmaktayım.

Hepimiz de gerçekten "kardeş" gibiyiz, çünkü bu insanların aynı ilaha yönelen inançları; kafalarındaki tüm "beyaz" imajları, davranışlarındaki tüm "beyaz" imajları, ruhlarındaki tüm "beyaz" imajları silip atmıştır.

...

Hayatımda asla böylesine bir itibar görmedim ben. Hayatımda bundan daha alçakgönüllü, bundan daha sıkılgan hissetmedim kendimi asla. Kimin inanası gelir, bir Amerikan zencisi için bunca izzet-ü ikramda bulunulduğuna? Birkaç gün önce, bir Birleşmiş Milletler diplomatı, bir büyükelçi, kralların çok yakın dostu, Amerika'da hiç kuşkusuz önce "beyaz" olarak görülecek birisi, otedeki kendi dairesini, kendi yatağını bana verdi. Bu kişi aracılığıyla, şu Kutsal Belde'nin hâkimi Kral Faysal, benim Cidde'de olduğumdan haberdar oldu. Hemen ertesi sabah, Kral Faysal'ın oğlu bizzat yanıma gelip, şevketli babasının arzusu buyruğu üzerine devlet konuğu olarak kabul göreceğimi bildirdi bana.

Protokol Bakanı, beni kendisi, götürdü Hac Kurulu huzuruna. Zat-ı Muhteremleri Zeyh Muhammed Harkan kendi ağzıyla onay verdi Mekke'yi ziyaret edebileceğime dair. Bu Muhterem zat bana, Amerika'da İslam'ın yılmaz bir savunucusu olmam için dua ettiğini söyledi. Bir araba, bir şoför ve bir de rehber vermişti benim hizmetime, Kutsal Belde'nin her yerini canımın istediği gibi gezip göreyim diye. Gittiğim her şehirde klima cihazlı, hizmetçili daireler ayrıldı bana hükümet tarafından. Bana öylesine payalar verileceğini hayalimden bile geçirmezdim; oysa bu payeler Amerika'da, olsa olsa, bir krala verilir, bir zenciye değil.

Hamd, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

Saygılarımla, El-Hajj Malik El-Shabazz (Malcolm X)"

14.

Malcolm, İslam Milleti cemaatinden ayrıldıktan sonra çalışmalarını yürütmek üzere iki teşkilat kurdu: "Birleşik Müslüman Camii" ilmi ve dini faaliyetler içindi, "Afro-Amerikan Birliği Teşkilatı" ise siyasi mücadelenin farklı yanlarını birleştirmek için. Hacı olduktan ve

tevhid'i kavradıktan sonra ırkçı fikirlerinden tamamen sıyrılan bir Müslüman olarak beyazlarla işbirliğine açıldı.

Zencilerin muhtaç oldukları eşitlik ve özgürlüğün, Amerika'nın iç meselesi değil bütün dünyayı ilgilendirir biçimde bir "insan hakları" meselesi olduğunu düşünüyordu.

İslam Milleti cemaatinden ayrıldıktan sonra kafasındaki geniş vizyonu uygulamaya sokmak üzere Orta Doğu'ya bir, Afrika'ya ise iki kez seyahat gerçekleştirdi. Arabistan, Mısır, Kuveyt, Lübnan, Etiyopya, Tanzanya, Gana, Gine, Sudan, Senegal, Kenya, Liberya, Cezayir, Fas, Filistin (Gazze), İngiltere, İsviçre ve Fransa'ya gitti. Devlet yetkilileriyle, çeşitli örgüt liderleriyle verimli görüşmeler yaptı. Halkla ve üniversite öğrencileriyle buluştu. Gittiği yerlerde radyolara ve gazetelere açıklamalarda bulundu. Halkın Amerika'da maruz kaldığı şartları anlattı, destek istedi, bağlantılar kurdu. 10 Mayıs 1964'te Niyerya'dan yazdığı satırlarda, nasıl karşılandığını anlatıyor:

"Gittiğim her yerde biraz daha kalmam için ısrar ettiler. Bu yüzden her ülkede, planladığımdan fazla kalmak zorunda kaldım. Müslüman dünyada, Amerikalı bir Müslüman olduğumu öğrenince, hemen seviyorlardı beni. Burada, Afrika'da benim Amerikalı Müslüman militan Malcolm X olduğumu duyar duymaz, hemen muhabbet gösteriyorlar. Afrikalılar genelde, Müslümanlar kısmen militanlığı seviyorlar."

15.

Malcolm'un İslam Milleti'nden ayrılışı, cemaate yeni katılımları ister istemez durdurduğu gibi, Millet içinde kendisine yakınlık duyan üyelerin de zaman içinde kopmalarına sebebiyet verdi.

Malcolm İslam Milleti ile çatışmaya girmekten, zencilerin zarar göreceği endişesine binaen kaçınsa da cemaat içinde kendisine yönelik karalama ve iftira kampanyaları hız kazanmıştı. Bilhassa seyahatler için Amerika dışında bulunduğu vakitler cemaatin üst düzey yetkilileri Malcolm'u "zındık" ilan ettiler. İsmindeki, İslam Milleti nişanesi, "X" harfini artık kullanamayacağını zira kendisinin "hursız, uyuşturucu müptelası ve pezevenk" oldu-

ğunu hatırlatma gereği duydular her yerde.

Cemaatin Malcolm'a saldırılarının belki de en etkilisi, resmi yayın organları olan Muhammed Diyor Ki (Muhammad Speaks) adlı gazetede yayınlanan Louis X imzalı bir yazıdır. Yazı, Millet'in silahlı kanadı olarak vazife gören İslam'ın Meyveleri (Fruit Of İslam) adlı teşkilata imalı bir tür göz kırpmadır:

"Ölüm kapıda ve Malcolm özellikle o şeytan işi ahmakça konuşmadan sonra akıbetinden kaçamayacak. Malcolm gibi biri ölümü hak ediyor."

Manning Marable, Malcolm X'in o günlerdeki psikolojisini ve düşüncelerini şöyle açıklıyor:

"Kendisine en aşağılık şekilde ihanet etmiş baba figürüne karşı kendi içinde öfke ve kahır püskürüyordu. Ne var ki Elijah Muhammed'in sadakatsizliklerini ve Millet'in içsel yozlaşmasını adamakıllı ifşa etmediği sürece ABD'de geleneksel İslam'ın başarıyla ilerlemesinin mümkün olmadığına kanaat getirmişti."

Malcolm'un evine artık ölüm tehditleri yağar olmuştu. Üç beş başarısız girişimden sonra çok tehlikeli bir saldırıya maruz kaldı. Bu hem tehlikeli hem de alçakça bir saldırıydı zira eşinin ve küçük kızlarının olduğu eve ateş bombaları atılmıştı. 14 Şubat gecesi, dondurucu soğukta, eşi ve çocuklarını alıp, yanmakta olan evden son anda çıkmayı başarmışlardı.

Bu olaydan bir hafta sonra, 21 Şubat 1965 pazar günü öğleden sonra, bir konuşma yapmak üzere 400 kişinin karşısına çıktığı kürsüde, "Es Selamü Aleyküm" diyerek başladığı sözlerine yüzlerce dinleyiciden "ve Aleyküm Selam" karşılığı aldıktan hemen sonra üç zenci tarafından sağdan ve soldan açılan ateşler sonucu şehid edildi.

Malcolm, önceki günleri kendilerine bir zarar gelmesin diye bilhassa eşinden ve çocuklarından ayrı geçirmişti. Normalde asla yapmayacağı bir şeyi yaparak o gün için eşini ve çocuklarını konuşmayı dinlemek üzere özel olarak çağırılmıştı. Babalarını görecekleri için çok sevinçli olan kızlar, en güzel elbiselerini giyinmiş bir halde annelerinin yanında, ilk sırada oturuyorlardı. Malcolm o gün için, bütün ekibinin ısrarla karşı çıkmasına rağmen "anlaşılmaz" bir karar daha vermişti. Korumaların -biri hariç- tamamı silahsız olacaktı ve

içeri girişte Müslüman kardeşlerinin üzerleri aranmayacaktı.

Bu açıdan bakıldığında Manning Marable'nin Malcolm'u Kerbelâ'daki Hz. Hüseyin'e benzetmesi anlamlıdır:

"Hüseyin gibi Malcolm da ölümden sakınmamaya veya kaçmamaya yönelik bilinçli bir karar almıştı. İsteseydi ölümden kolayca kaçabilirdi."

16.

Malcolm'un ölümü, sözlerini çarpıtan ve kendisini anlamamakta ısrar eden, ırkçılıkla malul "beyaz" Amerikan basını tarafından üç aşağı beş yukarı, şöyle duyurulmuştu kamuoyuna:

New York Times Gazetesi: "Malcolm X siyah ve beyaz iki dünyada yaşadı, her ikisi de acıyla biten."

Times Dergisi'nin başyazısı da klasikti: "Onca hakiki beceriyi şeytani bir amacın hizmetine sokmuş bir adam. Malcolm X'te liderlik kumaşları vardı ama şiddete olan fantastik ve acımasız inancı kendini sosyal haklar hareketinin sorumlu liderlerinden ve zencilerin ezici çoğunluğundan ayırmakla kalmadı, aynı zamanda kötü bir nam salmasına ve feci bir akıbete uğramasına vesile oldu."

Time Dergisi birkaç gün sonra nedense iyice seviyesizleşmişti: "Malcolm X bir pezevenk, kokain bağımlısı ve hırsızdı. Utanma duygusu olmayan bir demagogdu. Düsturu nefretti."

Neyse ki biraz itidalli olanlar da vardı. Saturday Evening Post, onlardan biriydi: "Malcolm X'in çirkince öldürülmesi çoğu insanı bu kafa karıştırıcı ateşli genç hatip üzerinde düşünmeye itti. Onun ölümü zencilerin eşitlik mücadelesinin kaçınılmaz bir parçası mıydı? Ölümü yeraltı dünyasına özgü bir infazdan ziyade bir azizin ölümüne benziyor. Fakat Amerikalılar haddinden fazla suikasta ve iltifafları şiddet yoluyla çözme girişimine tanık oluyorlar."

Esasen Malcolm medyayı tanıyordu ve boşuna dememişti; "Eğer dikkat etmezseniz medya size mazlumun zalim, zalimi mazlum gösterir."

Suikastten 5 gün sonra Elijah Muhammed "Malcolm kendi düşünceleri yüzünden bu

akibete uğramış bir riyakârdı" demek suretiyle hiç üzülmeyeceğini ifade etmişti.

Kesin olan şu ki Malcolm'un ölümünde birinci derecede sorumluluğu paylaşanlar İslam Milleti cemaati ile New York Polis Departmanıydı. Emniyet. Daha doğru bir ifadeyle ABD.

Malcolm cinayetini gerçekleştirdikleri iddiasıyla tutuklanan üç kişinin yargılanmasına bir yıl kadar sonra başlandı. Yargılama sonunda üç isim de ömür boyu hapse mahkûm edildiler. Bu isimlerden Norman Butler 1985'te, Thomas Johnson 1987'de ve Talmadge Hayer 2010 yılında tahliye edildiler.

Malcolm'un kurduğu çok yeni iki teşkilat kısa bir süre sonra işlerliğini yitirdi. Zira Malcolm gibi bir liderin yerini değil o yıllarda, halen dahi kimse doldurabilmiş değildi.

Alex Haley tarafından kaleme alınıp Malcolm'un ölümünden hemen sonra yayımlanan otobiyografi müthiş bir popülerite edindi ve lise ve üniversite müfredatlarına dahi girdi. Kitaba dair en yetkin tanımlama Malcolm'un münazara arkadaşı Bayard Rustin tarafından yapılmıştı. Washington Post Gazetesi'nde yazdığı yazıda şu yorumda bulunmuştu: "Kimliğini ve toplum içindeki yerini arayan Amerikan zencisinin Odesa Destanı." Kitap ilk 12 yılda dünyada 6 milyondan fazla satmıştı.

"Çalışmalarımı anlayışları ve özverileri sayesinde yürüttüğüm sevgili eşim Betty'ye ve çocuklarımıza adıyorum bu kitabı" demişti Malcolm. Bugün kitabı eline alanların ilk sayfada göreceği üzere... Oysa ki ilk planda farklı düşünmüş, bir not kâğıdına bizzat yazdığı ithafı, "böyle olacak" diyerek yazarı Haley'e uzatmıştı:

"Bu kitabı, beni Amerika'da, yeryüzünün en çirkef uygarlık ve toplumunun bataklık ve pislikleri içinde bulan, beni oradan çekip çıkaran, beni arındıran, ayaklarım üzerinde durduran ve beni bugünkü halime getiren Muhamterem Elijah Muhammed'e ithaf ediyorum"

17.

Elijah Muhammed'e ve dolayısıyla İslam Milleti'nin sapık inanç ve pratiklerine karşı çıkma cesaretini gösteren kişi olan Malcolm, bu anlamda yalnız değildi. Elijah'ın iki oğlu da başkaldırmıştı. Wallace Muhammed ile El Ezher Üniversitesi'nde eğitim görmüş kardeşi Akbar Muhammed.

Wallace Muhammed Malcolm ile temelde aynı düşünse de onunla birlikte hareket etmeyecek farklı bir strateji izlemiştir. Kendini geri çekmiş, takiyye yapmış ve nihayet babasının 1975 yılında vefatı üzerine cemaatte ipleri eline almıştır. O tarihten bu yana gerçekleştirdiklerini bir tür "İslâm devrimi" olarak nitelendirmek abartı olmaz. Tanrılaştırılan adam Wallace Fard'dan gelen ismini Warith Deen olarak değiştirmiştir.

Warith Deen (Varisiddin Muhammed), Malcolm hakkında ileri geri konuşan ve katı bir ırkçı olan Louis Farrakan'ın vekilliğini elinden aldı. İslam Milleti'nin ırkçı görüşlerinin tamamını reddetti ve beyaz üyelere kapıları açtı. İslam Milleti'ni Kur'an ve Sünnet çizgisindeki sahil İslam dairesine çekti. Yeni bir sayfa açtığından bahisle, örgütün ve yayın organının ismini değiştirdi. Malcolm'un itibarını iade etti ve Harlem'deki camiye onun adını verdi.

W. D. Muhammed, kendisini yenilemeyen/değişime kapatan Louis Farrakan'ı daha sonra teşkilattan ihraç etmiştir. Babasının batıl inançlarını sürdüren ve ırkçılık üzere yürümeye devam eden Farrakan, İslam Milleti ismini kullanarak etrafında ırkçı insanlar toplamıştır ve halen Millet'e liderlik etmektedir. Ancak bir farkla. Beyaz düşmanlığına katı bir Yahudi düşmanlığı ilave ederek.

18.

Malcolm, sadece İslam Milleti'nin değil, Amerika'daki İslam anlayışının da rayına oturmasına vesile olması bakımından unutulmaz bir değere sahiptir. Zulme karşı destansı direnişi sadece Amerika'da değil bütün dünyada pek çok farklı yapıya ilham vermektedir. Müslüman olsun olmasın, bütün siyah derililer, ırkçılığa karşı ölümüne mücadele vermiş bu "Siyah Prens"e ayrı bir saygı ve sevgi duyacaktır.

İran İslam Devrimi'nin lideri Ayetullah Humeyni hükümeti üzerinde Malcolm'un resmi bulunan özel bir posta pulunu 1984 yılında yayımlayan ilk hükümettir. 1999 yılında Amerikan Devleti dahi Malcolm'un katkılarını yadsımayı bıraktığını gösterir şekilde, ona özel bir posta pulu bastırılmıştır.

Umudu ve insan onurunu temsil eden, cesareti ve inanmışlığı ile bu dünyadan sembol

bir şahsiyet olarak geçen Malcolm'un adı şehitler makamına yazılmıştır.

O bize, sahih İslam'ın insanı nasıl dönüştürüp güzelleştirebileceğini gösterdi. Bildikleriyle samimiyetle amel etti ve Rabbi ona bilmediklerini öğretti.

"Bir taş at" diye başlayan şiirinde, "şehitleri an" demişti.

Onu anlamak üzere anmak istiyoruz. Ve tüm şehitleri...

Allah onlardan razı olsun. Bizleri de onların makamına eriştirsin.

"Allah yolunda öldürülenlere "ölü" demeyin: Hayır, onlar yaşıyor, ama siz farkında değilsiniz." (Kur'an, Bakara Suresi 154. Ayet)